

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра японської філології

Курсова робота
з японської філології на тему
«Ономатопоетична лексика японської мови як феномен думки, організованої в
звуковій матерії»

Допущено до захисту
«___» _____ 2023 року

Завідувач кафедри
японської філології

_____ *Кравець К.П.*

Студентки групи Пяп 02-19
факультету сходознавства
денної форми навчання
освітньо-професійної програми
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша-
японська
Карпенко Анни Сергіївни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук
Свердлова Тетяна Геннадіївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ «ОНОМАТОПЕЇ».....	4-9
1.1. Звуконаслідувальні одиниці в японській мові	4
1.2. Сутність теорії походження японської лінгвістики	5
1.3. Розвиток наукових досліджень японознавства у ХХ столітті	6
Висновки до першого розділу	7
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ ОНОМАТОПОЕТИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ ДУМКИ В ЗВУКОВІЙ МАТЕРІЇ	9-2
2.1. Концептуальні засади образу «гіон-го» та «гісей-го» у звуковій матерії вираження думки.....	9
2.2. Моделювання структури «гітай-го»	13
2.3. Вживання оноματοпоетичних лексичних одиниць та їх значення.	16
Висновки до другого розділу	22
ВИСНОВКИ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23

Вступ

Тема: Ономатопоетична лексика японської мови як феномен думки, організованою в звуковій матерії.

Мета: вивчення особливостей звуконаслідування, його види та способи утворення, вплив на японську культуру, як феномен думки, організованою в звуковій матерії.

Актуальність: в Україні питання ономатопеї мало досліджене та викликає особливий інтерес при вивченні культури народів Сходу, що характеризує доцільність дослідження звукового складу відповідної галузі японознавства, з метою заповнити існуючі лакуни у її вивченні. В японській мові як в усному так і в писемному мовлені широко використовуються звуконаслідувальні вислови, наповнюючи мову різноманітними звуками, допомагаючи яскраво уявити картинку навколишнього світу.

Об'єкт дослідження: звуконаслідувальні одиниці в японській мові.

Предмет дослідження: одиниці ономатопеї, як спосіб образного феноменального висловлювання думки.

Завдання: розкрити значення ономатопеї в японській мові та влучного вживання у спілкуванні. Практичне значення даного дослідження сприятиме всебічному розумінню філософії країни Вранішнього Сонця.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Поняття «ономатопеї»

1.1. *Ономатопея, ономатопоеетична лексика, ономатоп, ономатопоеетика, звуконаслідування, звуконаслідувальні слова, дескриптивна лексика, фонетично вмотивовані лексичні одиниці, мімема, імітатив, ідеофон, образотворчі слова* тощо. Однак найуживанішими серед них є терміни *ономатопея* – як мовне явище й *ономатопоеетична лексика* – як своєрідна «матеріалізація» цього явища безпосередньо в мові. Використанню саме цих двох термінів ми теж надаємо перевагу. Термін «ономатопея» (яп.: オノマトペ [ономатопеа], オノマトペー [ономатопе], オノマトピーア [ономатопіа],) як відповідне термінологічне запозичення увійшов і до японської лінгвістичної терміносистеми.

Не випадково відомий японський лінгвіст Уемура Сусуму, який читав курс лекцій з історії японської мови студентам-японістам Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка в 2004-2005 н. р., почав свою вступну лекцію словами: «Якщо описати японську мову одним словосполученням, то найвідповіднішим буде вислів «*ごちゃまぜの言語*» [gochamaze-no gengo] – «мішана мова». Цікаво, що вже в самій метафоричній назві своєї рідної мови японський фахівець використав ономатопоеетичне слово «*ごちゃ*» [gocha] (або ще «*ごちゃごちゃ*») [gocha-gocha]), яке можна перекласти як «мішанина», «плутанина», «безладдя», «безлад», «хаос» тощо [Уемура 2005].

Ономатопея – це слово, що є звуконаслідуванням, в лінгвістиці звуконаслідувальні слова, що виникли на основі фонетичного уподібнення немовним звукокомплексам («Нявкати» від «Няв») і сам спосіб їх утворення; один з видів образотворчих слів. Нерідко ономатопеєю називають словесну імітацію звучань живої і неживої природи і світ речей («Ку-ку», «А дівчина й собі ха-ха-ха»).

Ономатопеї виникають на основі максимального використання можливостей фонологічної системи мови, оскільки йдеться про відтворення звуків позамовної дійсності, які нерідко виходять далеко за межі

стандартного набору фонем певної мови. Тому вважається, що аналіз ономатоіпічних форм сприяє з'ясуванню визначальних артикуляційних рис мови виявленню давніх мовних особливостей. О.В. Царук підкреслює, що звуконаслідувальні форми належать до шару найдавнішої лексики й через свій експресивно-конотативний характер запозичаються рідко. За висновком дослідника специфічність набору власних ономатоіпічних утворень гостро відчуються носіями мови.

1.2. Японські лінгвісти почали досліджувати явище ономотопеї у власній мові лише починаючи з другої половини XX ст. Це пов'язано з тим, що японське мовознавство до середини XIX ст. взагалі фактично не виходило за межі текстологічних досліджень. Однак, як зазначає у своїй праці «Історія мовознавства» І.П. Сусов, саме в руслі етимологічних пошуків на початку XIX ст. формується перша в Японії теорія походження мови. Її автор Судзукі Акіра (1764-1837) виділяє чотири головні, як на його думку, шляхи формування мови:

- 1) наслідування голосів тварин;
- 2) наслідування людського голосу;
- 3) наслідування звуків природи;
- 4) зображення дій і станів.

При цьому через багатство японської мови на звуконаслідувальну та звукосимволічну лексику він надавав перевагу саме звуконаслідуванню. До речі, Судзукі Акіра був одним із перших на теренах Японії лінгвістів, який наважився заперечити уявлення про те, що мова була передана людям синтоїстськими богами вже в готовому вигляді [Сусов 1999].

Починаючи з другої половини XIX ст. під впливом європейського мовознавства японські лінгвісти поступово розширюють коло своїх лінгвістичних інтересів. Уже у працях проф. Ф. Оцукі та інших японських філологів кінця XIX ст. спостерігається оригінальний синтез наукових традицій національної лінгвістичної школи з європейською мовознавчою традицією.

1.3. У першій половині ХХ ст. в Японії починається активний розвиток національного теоретичного мовознавства. Серед найвідоміших лінгвістів цього часу слід виділити таких відомих фахівців: проф. Й. Ямада, який заклав підвалини японської психолінгвістики; Д. Мацусіта – автор оригінальної «породжувальної граматики», яку він розробив для японської мови; Ш. Хашімото, який розвивав ідеї Соссюра відповідно до японської національної лінгвістичної традиції і розробив детальну класифікацію граматичних одиниць японської мови; Х. Арісака і М. Токіеда, які стояли коло витоків японської фонології. Окрім того, М. Токіеда заклав підґрунтя національної школи комунікативної лінгвістики, де як головний об'єкт наукового дослідження виступає «індивідуальний мовленнєвий акт» та «ідіолект», тобто мова індивіда. Пізніше праці М. Токіеди, у свою чергу, вплинули на формування в Японії так званої «Школи мовного існування», для якої основними об'єктами дослідження стали емпіризм – практика й досвід як колективу мовців, так і конкретного індивіда, тобто суспільна й індивідуальна мовленнєва практика, а також форми соціального функціонування мови. Найвідоміші представники «Школи мовного існування» М. Нішію, Е. Івабучі, Т. Шібата, О. Хаяші та ін. почали вперше в історії японської лінгвістики широко залучати статистичні методи наукового дослідження. Серед видатних японських лінгвістів ХХ ст. варто згадати також такі імена: Ш. Хатторі, який розробив учення про мінімальну просодичну одиницю в японській мові, досліджував граматику й історію японської мови; Х. Кіндаїчі, який визначив та охарактеризував головні типологічні риси японської мови, став одним із провідних японських лексикологів; Ш. Мураяма, який відстоював «алтайську версію» походження японської мови і започаткував японську історичну діалектологію, використовуючи при цьому дані перших рукописних японсько-російських та російсько-японських словників, створених протягом ХVІІІ ст. його співвітчизниками – мореплавцями, які випадково, в результаті штормів, потрапляли на терени тогочасної Росії; К. Іноуе, який проводив перші

комплексні генеративні дослідження японської мови; М. Судзукі, який став основоположником японської соціолінгвістики (з позицій радянського мовознавства), а також багатьох інших. Що ж стосується сучасних японських дослідників у галузі ономапоєї, то в цьому разі насамперед слід згадати імена таких відомих фахівців: Аманума Ясуші, Асано Цуруко, Атода Тошіко, Кіндаїчі Харухіко, Оно Масахіро, Таморі Ікухіро, Учїда Хіроші, Хіната Шігео, Хошіно Кадзуко, Чанг Ендрю С., Ямагучі Накамі та ін. Ці лінгвісти не лише досліджували ономапоєю як об'єкт суто наукового інтересу, а й створили цілу низку тлумачних та двомовних словників ономапоетичної лексики японської мови [див.: Аманума 1974; Асано 1985; Асано, Кіндаїчі 1988; Атода, Хошіно 1995; Оно 2007; Таморі 1991; Учїда 1996; Хіната 1991; Ямагучі 2003; Чанг 1990]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1: Ономапоєя – це слово, що є звуконаслідуванням, які виникли на основі фонетичного уподібнення немовним звукокомплексам і сам спосіб їх утворення. Японська мова володіє величезною кількістю ономапоетичних слів, які часто вживаються в щоденній мові японців і в мові художньої літератури, представляючи одну з характерних особливостей японської мови. Справа в тому, що японці звикли сприймати цей світ образно, тобто їм більш зрозумілі образи предметів і діянь цього світу, ніж їх буквене позначення. Японці, почувши чи побачивши таке звуконаслідувальне слово являє повну картинку того, що відбувається. Ономапоєя використовується не в усіх стилях мовлення. Для іноземців явища ономапоєї представляє величезну складність, адже ми думаємо по-іншому. У нас для цього є різні літературні засоби. Отже, не для всіх ономапоетичних слів є подібне в українській мові через що, вивчення японської мови вимагає паралельного дослідження ономапоетичних словників, що сприятиме всебічному розумінню. Насамперед слід згадати роботи таких відомих фахівців: Аманума Ясуші, Асано Цуруко, Атода Тошіко, Кіндаїчі Харухіко, Оно Масахіро, Таморі Ікухіро, Учїда Хіроші, Хіната Шігео, Хошіно Кадзуко, Чанг Ендрю С., Ямагучі Накамі та ін. Ці

лінгвісти не лише досліджували ономапею як об'єкт суто наукового інтересу, а й створили цілу низку тлумачних та двомовних словників ономапоетичної лексики японської мови

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ ОНОМАТОПОЕТИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ ДУМКИ В ЗВУКОВІЙ МАТЕРІЇ

2.1. *Доро – доро, бара – бара, гоча – гоча, гуда – гуда, уро-уро, паку – паку, чібі – чібі, тара – тара, ваку – ваку, мікі – мікі*

В японській мові їх більше 180, але це не звичайні слова, які можна записати ієрогліфами. Це – особливі лексичні одиниці, ономатопеї (від грецької «словотворчість») або просто звуконаслідування.

Діти на фотографії саме, що ні є *уки* – *уки*, що на мові ономатопеї означає – щасливі і радісні, я як би вона плакали б, то було б *шику-шику*.

Розумно було б припустити, що такою забавною мовою розмовляють в Японії діти, але це не відповідає дійсності, адже використовується дорослими. Ну і справді: адже хитаючись і не міцно тримається на ногах – вилитий *Йоро-Йоро*; коли спекотно і волого – це вже точно *Муші-Муші*, а щойно одружена пара або співробітник новачок – *Хоя-Хоя*. А *Зута-Зута* – ворогу не побажаєш – на шматки.

Часто вживані ономатопеїчні одиниці в японській мові пояснюються тим, що японці звикли сприймати цей світ образно, тобто їм більше зрозумілі образи предметів і діянь цього світу ніж їх буквене позначення. Іншими словами, почувши чи побачивши таке звуконаслідуване слово, японець одразу ж являє повну картинку того, що відбувається. Відзначаючи багатство японської мови на ономатопеїчні слова, проф. Уемура Сусуму зауважує, що найбільші труднощі в іноземців викликають так звані «образні ономаптоетими», які японські лінгвісти об'єднують загальною назвою «гітай-

го» (擬態語 – досл.: «замасковані слова»). Зокрема, він пише: «Японська мова тісно пов'язана з явищами природи, будучи таким чином дуже чуттєвою й емоційною мовою. Якщо за допомогою звуконаслідувальних слів «гіон-го» та «гісей-го» японці передають реальні звуки, то за допомогою «гітай-го» передаються рухи і відчуття, які сприймаються нашим зором. Перше видання японською мовою «Курсу загальної лінгвістики» Фердінанда де Соссюра в перекладі відомого японського лінгвіста Хідео Кобаяші за назвою «Gengogakugenron» ([言語学原論 – «Основи мовознавства»]) з'явилося в Токіо 1928 р. [Соссюр 1928]. Про значну популярність цієї праці в Японії свідчить лише той факт, що переклад Х. Кобаяші після свого першодруку витримав ще три перевидання в 1940, 1941 та 1950 рр..

Наприклад, коли людина «багатозначно усміхається», ми кажемо: «*にやにや*» («*нія-нія*»); коли літня чи втомлена людина «йде, похитуючись» – «*ふらふら歩く*» («*фура-фура аруку*»); коли на хвилях «погойдується» корабель – «*ゆらゆら*» («*юра-юра*»); коли світить сонце – «*さんさん*» («*сан-сан*»); коли світить місяць – «*こう こう*» («*коу-коу*»); коли сяють зірки – «*きらきら*» («*кіра-кіра*»); коли дівчина тремтить від страху – «*かたかた*» («*тата-тата*»)) [Уемура 2005]. Особливо це зручно для творців манга, оскільки являється можливість на обмеженому просторі більш повно описати сюжет. Що правда, ономапопеї використовується не в усіх стилях мовлення. В аніме її достатньо, бо там багато розмов, та ще й неформальних. А от у газетах – не дуже, майже немає.

Японська мова володіє величезною кількістю ономапоетичних слів, які часто вживаються в щоденній мові японців і в мові художньої літератури, представляючи одну з характерних особливостей японської мови.

Як і в багатьох інших мовах, ономапопічні слова японської мови тяжіє до звуків «первинного» світу і в більшій частині своїй мають повторювану основу (*Муку-Муку* – «копирсання», *Гара-Гара* – «торохтіння», *Хісо-Хісо* – шущукання, *Месо – Месо* – «пхикання»).

Ономапоетичні слова японською мовою, на думку Н.І. Конрада «дають уявлення про що небудь у вигляді живого образу, тобто поповнюють

понятійний зміст мовлення образним. Це може стосуватися самих різних сторін сприйняття». Одні такі «слова» викликають слухове уявлення, *Горо-Горо* – «гуркіт грому», *Сава-Сава* – «шелест листя»), інші – зорові уявлення (*Піка-Піка* – «блиск блискавок», *Дзіро-Дзіро* – «пильний погляд») та інші. Входячи до складу пропозицій, такі одиниці граматизуються і перетворюються на певну частину мови, наприклад стають дієсловами (*Теку-Теку аруку* – «тащиться», *Уро-Уро суру* – «тиняться», *Гя - Гя наку* – «веріщати», *Хісо-Хісо ханасу* – «воркувати»), прикметниками (*Уяуясій* – «покірний», *Кудакудасій* – «нудний», *Наренарисій* – «розв'язаний», *Модзямодзя* – «нечесаний»), прислівниками (*Хетохето – ні цукареру* – «втомитися до смерті», *Куденкуден –ні еу* – сп'яніти до чортиків, *кусяккусяк –ні нару* – «ершиться», *Ойой –то наку* – «гірко ридати»). [1]

Ономатопоетична лексика, складова особливого фонду звукових образів в лексичній системі японської мови, завжди була предметом, пильного розгляду японський лінгвістів. Так, Моріта Масако на основі літературних пам'яток показує розвиток морфологічних типів ономатопоетичних слів починаючи з VIII ст. і говорить про їхні зв'язки з древнє японською мовою, підкреслюючи давнє походження даної категорії слів. За її підрахунками, кількість ономатопоетичних слів у сучасній японській мові досягає 2300 лексичних одиниць.

У радянському японознавстві ономатопоетичні слова японської мови були детально дослідженні ще Є.Д. Поливановим. Пізніше деякі аспекти зазначених слів освітлені Е.М. Колпакчі, Н.І. Фельдман, а також К.Є. Черевко, який в основному розглядає ономатопоетичність слова у зв'язку з прислівниками, підкреслюючи їх прислівникову сутність. [6]

Отже, ономатопоетичні слова в японській мові – це своєрідний розряд давніх слів, які не є самостійною частиною мови, так, як з точки зору граматики вони не являють собою єдиної граматичної категорії, а входять у різні частини мови (іменник, прикметник, дієслово, прислівник). У зв'язку з тим, що ці слова не володіють морфологічними показниками, свої граматичні

властивості вони реалізують в синтаксичних зв'язках. Ономатопоетичні слова можуть виступати в реченні в якості підмета, присудка, визначення та доповнення і виконувати функції різних обставин. Це становить граматичний аспект ономатопоетичних слів.

2.2. Існують і інші підходи до ономатопоетичних слів. Так, Міцумура Акіра поділяє ономатопоетичні слова японської мови на наступні дві групи в залежності від якості звуків: гісейго – чисто звуконаслідувальні слова, які іметують крики тварин, або відтворюють різні природні шуми; гітайго – слова що викликають те чи інше образне уявлення у слухача, тому їх часто називають образно-наслідувальними словами. Слід зазначити, що межа між названими групами слів рухлива. Експресивність, яка нас цікавить в даній категорії слів, властива саме одиницям другої групи. Тому наша мета – виявити деякі семантичні варіанти ономатопоетичних слів як експресивних характеристик людини показати їх синтаксичні функції.

Експресивні характеристики людини в японській мові до цих пір були предметом спеціального розгляду лише з точки зору їх словотворче і семантичної мотивованості, а ономатопоетичного слова лише згадувалося. У даній статті з багатьох видів ономатопоетичних слів японської мови нами буде розглянуто лише один досі спеціально не вивчений вид таких слів, пов'язаний лише з експресивною характеристикою людини.

Матеріалом для дослідження послужила спеціальна вибірка ономатопоетичних слів, пов'язаних з експресивною характеристикою людини, його поведінкою, експресивними діями або станами. Для цієї мети використовувалися словники, а також твори японських письменників і газет на японській мові.

Аналіз показав, що, поряд з іншими категоріями ономатопоетичних слів, категорія ономатопоетичних характеристик людини представляє досить розвинену систему, яка піддається певної класифікації. Ономатопоетичного характеристики людини найчастіше реалізуються в мові у формі присудка, вираженого дієсловами *Суру* – «робити» (таких дієслів найбільше) або

іншими дієсловами, що мають певну семантику. Причому останні можуть бути за своєю семантикою як нейтральними (*Ханасу* – «говорити», *Аруку* – «йти», *Ному* – «пити», *Іу* – «говорити»), так і експресивними (*Сяберу* – «базікати», *Куу* – «жертити», *Наку* – «ревіти»). Ці дієслова додаються до основ оноματοпоетичних слів. Оноματοпоетичні характеристики людини реалізуються в мовленні також у формі ухвали або зв'язній частині присудка. У разі визначення після основи оноματοпоетичного слова ставиться закінчення «-ий» (для предикативних прикметників) і форманти «-на» або «-але» (для полупредикативних прикметників) і досить часто-дієслівні закінчення на «дата» (особливо закінчення «сіта»). У разі обставин, як правило це обставини способу дії, до основи оноματοпоетичного слова додаються показники прислівників «ні» або «то», а потім яке-небудь дієслово.

Розглянемо семантичні види оноματοпоетичних слів-характеристик людини, що вказують на експресивні дії або стану людини.

1. Оноματοпоетичне слово-дієслово говоріння. Наприклад: *берабера ся беру*-«тараторити», «тріщати», *могомому іу* – «мимрити», *хісохісо ханасу*-«шушукатися»; *акіакі ханасу* «воркувати»; *берабера іу* – «тріпатися»; *муняmunя іу* - «бурмотіти».
2. Оноματοпоетичне слово-дієслово руху. Наприклад: *теку теку аруку*- «плентатися» (волочачи втомлені ноги); *дередере-іку* «волочитися» (ледве-ледве йти); *ероеро аруку* – «шкандибати»; *теротеро іку* теж «шкандибати»; *тоботобо аруку*- «плентатися»; *нороноро сусуму*- «лащиться».
3. Оноματοпоетичне слово –дієслово, пов'язане з прийомом їжі. Наприклад: *пітяпітя ото-про татете куу*-«чавкати» ; *гацугацу куу* – «жертити» ; *габугабу ному* – «шмагати» (наприклад, горілку) ; *баку баку таберу* - «сьорбати».
4. Оноματοпоетичне слово_дієслово, що виражає різні емоційні стани. Наприклад: *акіакі суру*-«остогиднути» ; *орооро суру* – «мешкали» ; *сяся суру*- « і у вус не дути» ; *гягя НАКу* – «верещати» ; *месо месу*

суру - «розпустити нюні» ; *модзімодзі суру* – «соватися». (Всі ці дієслова найчастіше з *суру*).

5. Ономатопоетичне слово-іменник, що характеризує поведінку людини з точки зору поведінки. У цих словах, як і в інших вищенаведених, реалізується негативна ознака людини. Наприклад: *сека-сека сіта хіто* – «єгоза»; *вай-вай рен* – «дрібнота», дрібна сошка»; *гамі-гамія* – «придира, буркотун»; *нуку-нуку сіта моно* – «негідник»; *дере-дере сіта отоко* – «бабій»; *сова-сова сіта хіто* – «непосида»; *тонтінкан- на хіто* – «балда». У всіх прикладах до основи ономатопоетичного слова приєднуються різні словотворчі форми іменників (*хіто, я, моно отоко, онна, рен*), які за своєю природою є нейтральними.
6. Ономатопоетичне слово – не живе іменник зі значенням абстрактної ознаки, дії або результату, який висловлює експресивне значення. Якщо для попереднього типу слів характерна редуплікація однакових складів, то в даному виді, поряд з редуплікацією складів (*готагота* – «чвари») в основному зустрічаються повторення незовсім однакових звуків, але об'єднані, очевидно, за своїми генетичними особливостями відрізняються підвищеною експресивністю. Однак, кількість подібних слів у японській мові не значна. Наприклад: *тен'яван'я* – «розгардіяш»; *метякутя* – «головотяпство»; *тімпункампун* – «тарабарщина»; *удзомудзо* – «набрід». Іноді ці ономатопоетичні слова використовуються в мові в зв'язній частині присудка без яких граматичних показників. Наприклад: *прибоці –но сейкацу ва тен'яван'я да* – « моє життя – істинний розгардіяш».[4]

Багато ономатопоетичних слів (в основному дієслова) в функції експресивних характеристик людини мають синоніми, виражені

іншими одиницями або іншими оноματοпоетичними лексичними одиницями.

1) Оноματοпоетичне слово (ОС) і фразеологічна одиниця (ФЕ). Наприклад: *буцубуцу -іу* (ОС) і *куті – о – кобос* (ФЕ) «фиркати»; *дзандзан дзіман суру-* (ОС) і *хору-про фуку* (ФЕ) «хизуватися, задирати ніс»; *гамігамі іу* (ОС) і *фукей-о іу* (ФЕ) «бурчати»; *іраіра суру* (ОС) і *хапра-про татеру* (ФЕ)-«скала».

2) Оноματοпоетичне слово і дієслово з експресивним значенням. Наприклад: *магомаго суру* (ОС) і *уроцуку* (дієслово з експресивним значенням)- «шмагати»(наприклад sake, горілку); *некопеко суру* (ОС) і *хеурау* (дієслово з експресивним значенням) – «розшаркуватися».

3) Оноματοпоетичне слово й інше оноματοпоетичне слово.. Наприклад: *бура бура суру* і *горо горо суру* «тинятися»; *теку теку аруку ті норо норо су суму* «лащиться» *пітяпітя ото – протатеру* і *баку баку таберу* – «чавкати» [2] Експресивні оноματοпоетичні характеристики людини найчастіше реалізуються в мові у функціях присудка і різних обставин.

2.3. Оноματοпоетичні лексичні одиниці та їх значення.

あつあつ Так говорять про гараче-гаряче.

Офіціантка принесла киплячий суп. Він димить на столі, але їсти його поки явно не треба.

Гарячим, як відомо, буває не тільки суп, але й відносини. Так, що вислів відноситься і до тих, хто закоханий друг у друга.

Жартуючи, теж не забудуть ставити цей вислів. На одному з поштових відділень у дівчину закохався листоноша. Коли вона заходила, він відкладав всі свої справи й рвався допомогти надати свої послуги. В черговий візит дівчини, коли почуття юнака помітив увесь колектив, одна із служниць пошти голосно вигукнула: «あつあつ!».

Молодик залився фарбою. Загалом, あつあつ – що тут можна додати?

いちいち означає «Один». Тепер не складно здогадатися – це «по порядку, один за одним».

Діти затіяли бійку. Дорослі це помітили і присекли. Скоро буде розбір польотів, але перш – слово зачинщикам: «а ось він , а ти перший, а той м'яч забрав.....» « так, спокійно,-вступає мудрий батько-давайте いちいち : по порядку: що там за історія ?»

いきいき-це не від слова гикати, це про тих, кому не сидиться на місці いきいき– вони завжди повні енергії. いきいき – поколює їх у середині і вони скачуть, веселяться, посміхаються.

あつあつ це про того, хто ледве ледве тримається на воді і ось потоне. Тонути на щастя у цій воді не кожен день доводиться, а от по вуха загрузнути у проблемах: негативний あつあつ баланс банку уже давно перевищив суму зарплат на наступні півроку; коли останній раз ви говорили з дружиною за допомогою слів, а не вигуків; начальник вічно не задоволений; діти – ну вже ні, досить... одним словом あつあつ

おたおた

- це про тих, хто в ступорі. У газеті повідомлення: ви – саме той, хто виграв 10 млн. доларів. Но, що сидіти, як вкопаний?! Дзвонити, бігти .Або на ваших очах горить власний будинок... おたおた

いそいそ

не сидиться на місці, він завжди в передчутті чогось радісного, святкового. Хлопчиська п'яти років кладуть спати, але завтра у нього день народження! А подарунків, подарунків скільки буде! А тістечок, цукерок- прямо не заснути, швидше б завтра!

Не сидиться і тому, хто чекає на побачення з коханою дівчиною і думає про те, що б стрілка на годиннику бігала швидше.

Залишається побажати частіше бувати いそいそ, і ніколи あっふあっふ.

かつかつ

Означає клацання а також ледве- ледве (наприклад: зводити кінці з кінцями).

ころころ

-про те, що котиться (ころころ^{ころ}転げる покотитися клубком), або про щось настільки кругле (あの人ほころころとふとっている в тому числі і про людину, що може так покотитися). Також стрекотіння та сюрчання (ころころ^な鳴く)

くびくび

- хотіти їсти чи пити. Схоже значення у^{へこへこ}, про те^{へこへこ} відноситься до живота (в аніме він часто підступно урчить у такому стані, а くびくび-до горла: коли зголоділа чи спрагла людина бачить їжу чи напої, рот не у неї зволожується, і вона жадібно сковтує. Оце-くびくび

ごうごう-гуркіт, гуркотіння.

つるつる-гладкий, слизький настільки, що аж блищить.

とうとうмає досить багато значень, які залежать від написання. Із звуконаслідувальних можна відмітити шум, стук, грюкіт (барабанний бій, удар сокири по дереву, стук у двері, шум водоспаду), а також побулькування їжі, яка вариться.

しくしく (泣く) -ридма ридати.

だんだん -поступово, потроху.

ぞつと -здригатися, тремтіти (від страху, радості, інших сильних почуттів).

ばさばさ・がさがさ -шелестіти, шарудіти (наприклад про листя).

ぴよんぴよん ^と跳ぶ -скакати, плигати, підскакувати.

たびたび -часто, неодноразово, раз за разом.

ちりんちりん (鳴る) ^な -дзвеніти, дзень-дзелень.

せかせか -нервуватися, метушитися, бути невгомним.

ぺこぺこ -бути голодним: お腹がぺこぺこだ . Однак ぺこぺこする - це підлабузнюватися.

からから (な)

- сухий, пересохлий(про горло) .からからになる –висохнути, пересохнути (про річку, ставок тощо). Також порожній, без грошей: 財布がからからだ . [5]

ひかひか (する) або ピカピカ光る -яскраво блищати, сяяти. Також кажуть きらきら (особливо про зірки).

ばらばら - розсипатися, розпадатися, розходитися. Ономатопічне значення пов'язане зі звуком, коли щось розсипається чи падає: ばらばら^ま撒く (про боби, зерно); ばらばら降る (про град, дощ).

とんとん - тук-тук (у двері, тощо), а також – рівно стільки ж.
どんだん - бом-бом (наприклад у барабан), воно ж – швидко змінюватися, ставати чимось.

どきどき - швидкий стукіт серця (від хвилювання).

ぺちやぺちや або ぺちやくちやしやべる – багато говорити, теревеніти, торохтіти без зупинки.

ひゅうひゅう (と) - свист (вітру).

さらさら – шелест.

ぺらぺら – вільно розмовляти іноземною мовою.

Сміятися та усміхатися 《笑う》 можна по-різному:

ニコニコ – усміхатися радісно, весело, на всі 32 зуби.

げらげら – голосно реготати.

へらへら – по-дурному хі-хікати.

Спання існує різноманітне: ぐっすり – спати дуже міцно;

ぐうぐう – хропіти.

うとうと – дрімати, а якщо при цьому клювати носом то – こっくりこっくり.

Якщо навпаки поспати вам не вдалося, то може запаморочитися

голова 頭がふらふらする – і ви почнете ходити, хитаючись – (よろよろ).

Теж саме трапиться, якщо ви довго не їстимете. Тоді треба добряче накинута на їжу: むしやむしや食べる або が^くが^く食^う – уплітати за обидві щоки.

І на завершення – популярне в аніме めちやくちや або ж めちやめちや – безладно, абияк. . [3]

ВИСНОВКИ

Отже, японська мова володіє величезною кількістю оноματοпоетичних слів, які часто вживаються в щоденній мові японців і в мові художньої літератури, представляючи одну з характерних особливостей японської мови.

Японці звикли сприймати цей світ образно, тобто їм більш зрозумілі образи предметів і діянь цього світу, ніж їх буквене позначення. Іншими словами, почувши чи побачивши таке звуконаслідувальне слово, японець одразу ж являє повну картинку того, що відбувається. Багато японців просто на ходу придумують такі слова. Наприклад ситуація, в якій людина намагалась описати неприємне відчуття від шкіри вареної курки – ну от бувають такі ситуації, не дуже приємні наприклад можливо – слово, що передає стан предмета було вибрано таке: «ベロン」(beron). Запитав: «Треба ж, у вас навіть для цього оноματοпоетичне слово існує?!», на що була отримана відповідь: «Ні, я його тільки що придумав, в словнику немає. Ну адже «beron!»

Ось так буває. Відповідно для нас, іноземців, ця лексичні одиниці оноματοпеї представляють величезну складність. Ми просто так не думаємо. У нас для цього є звичайні слова. Отже, не для всіх оноματοпеїчних слів є подібне в українській мові. В цьому і полягає феномен висловлення власної думки японців...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гузикова В.В. Лингвокультурологическая специфика фразеологических единиц английского языка (на материале прозы С Моэма и ее переводов на русский язык) : дис. ... канд. Филол. Наук. Екатеринбург, 2004
 - 1.1 Журнал // НИППОНИЯ// 1999 год – №7
2. Мыслители Древнего и средневекового Китая / сост. Г. В. Остапченко. Москва ; Харьков, 2003.
3. О.А. Фролова. Ономатопоэтические слова японского языка в функции экспрессивной характеристики человека и их системные связи.// Восток-2012-№5
4. Словник ономатопеї// інтернет ресурс <http://all-japan.livejournal.com/13532html>
5. Шерцль В.И. Основные элементы языка и начала его развития. Часть 3: Ономатопоэзия или звукоподражания // Филологические записки. Вып.2. – Воронеж: типография В.И. Исаева, 1886
7. Ономатопея // Большая советская энциклопедия Тук-тук, я знову до вас з ономатопеєю// интернет ресурс <http://mushlia.com/nihongo/slova/tuk-tuk-ja-znovu-do-vas-z-onomatopejeju>
8. March Robert M. The Japanese Negotiator. Subtely and Strategy Beyond Western Logic. Tokyo New Yourk, 1990
9. Аманума Я. 天沼 寧 『擬音語・擬態語 辞典』 (Gion-go gitaigo jiten – «Словник звуконаслідувальних та звукозображальних слів») / Ясуші Аманума. – Токіо: Токіо-до, 1974. – 396 с.;
10. Асано Ц. 阿野 鶴子 『擬音語・擬態語 辞典』 (Gion-go gitaigo jiten – «Словник звуконаслідувальних та звукозображальних слів») / Цуруко Асано. – Токіо: Кадокава- шьотен, 1985. – 371 с.;
11. Асано Ц., Кіндаічі Х. 浅野 鶴子、金田一 春彦 『擬音語・擬態語 辞典』 (Gion-go gitai-go jiten – «Словник звуконаслідувальних та звукозображальних слів») / Цуруко Асано, Харухіко Кіндаічі. – Токіо: Кадокава-сьотен, 1988. – 371 с.;
12. Атода Т., Хошіно К. 阿刀田 稔子・星野 和子 『擬音語・擬態語 使用 辞典』 (Gion-go gitai-go tsukai-kata jiten – «Словник способів використання звуконаслідувальних та звукозображальних слів») / Тошіко Атода, Кадзуко Хошіно. – Токіо: Сотакүшя, 1995. – 614 с.;
13. Бондаренко И.П. Русско-японские языковые взаимосвязи XVIII века: Историко-лингвистическое исследование / Иван Петрович Бондаренко. – Одесса: Астропринт, 2000. – 400 с.;

14. Оніші М. 大西雅雄「國語科学論考」(Kokugo kagaku ronko – «Міркування про японське мовознавство») / Масао Оніші. – Токіо: Шьобункан, 1943. – 488 с.;
15. Поливанов Е.Д. Одна из японо-малайских параллелей // Статьи по общему языкознанию / Евгений Дмитриевич Поливанов. – М.: Наука, 1968. – С.143-145;
16. Подшибякина А.А. Ономатопоэтическая лексика в японском языке: Учебное пособие для студентов востоковедных вузов / А.А. Подшибякина. – М.: Муравей, 2003. – 63 с.;
17. Таморі І. 田森 育弘良「日本語オノマトペの研究」(Nihongo onomatore-pokenkyu) – «Дослідження японської ономатопеї») / Ікухіро Таморі. – Кобе: Кобе шьока дайгаку кенкюдзьо, 1991. – 220 с.;
18. Уемура С. Курс лекцій з історії японської мови / Сусуму Уемура. – К.: КНУ імені Т. Шевченка. – [ЕР]. – Режим доступу: <http://www.philology.kiev.ua/php/26/bibl.html>;
19. Фролова О.А. Эмоционально-оценочные существительные в лексике и фразеологии японского языка // Экспрессивность лексики и фразеологии / О.А. Фролова. – Новосибирск: Изд-во НГУ, 1983. – С. 114-122;
20. Фролова О.П. Ономатопоэтические слова японского языка в функции экспрессивной характеристики человека и их системные связи // Системные отношения на разных уровнях языка / Фролова О.П. – Новосибирск: Изд-во НГУ, 1988. – С. 65-70. – [ЕР]. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=75889>;
21. Хіната Ш. 日向茂男「擬音語擬態語の読本」(Gion-go gitai-go-no tokuhon – «Звуконаслідувальна та звукозображальна лексика: книга для читання /хрестоматія/») / Шігео Хіната. – Токіо: Шьогаккан, 1991. – 316 с.;
22. Черевко К.Е. Наречия в системе частей речи современного японского языка // Вопросы японского языка / К.Е. Черевко. – М.: МГУ, 1971. – С. 79-112;
23. Чиронов С.В. Ономатопоэтические слова в современном японском языке: проблемы функционирования: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.22 / Чиронов С.В. – М. МГУ, 2004. – 221 с. – [ЕР]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/94794.html> (12.02.10);
24. Ямагучі Н. 山口 仲美「暮らしのことは擬音・擬態語辞典」(Kurashi-no kotoba gion-gitai-go jiten – «Словник звуконаслідувальних та звукозображальних слів повсякденного вжитку») / Накамі Ямагучі. – Токіо: Коданшя, 2003. – 606 с. О. Кобелянская, канд

25. Хашімото Ш. 橋本 進吉 「古代國語の音韻に就いて」 (Kodai kokugo-no on'inni tsuite – «Про фонемі давньоаяпонської мови») / Шінкічі Хашімото. – Токіо: Дзінтей-ін, 1941. – 108 с.;